

The Predictive Role of Parental Popularity and Spiritual Vitality from Self-Worth in Adolescents with Visual Impairment Parents Families Supported by the Welfare Organization

Masoomeh Bagherpoor¹, Mansoureh Shahriari-Ahmadi^{2*}, Gholam Ali Afrooz³, Hasan Pasha Sharifi⁴

1- Department of Educational Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2- Department of Educational and Exceptional Child Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3- Department of Exceptional Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran.

4- Department of Psychology, Faculty of Psychology and Social Sciences, Roodehen Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran.

*Correspondence should be addressed to Dr. Mansoureh Shahriari-Ahmadi; Email: mansure_shahriari@yahoo.com

Article Info

Received: Sep 14, 2022

Received in revised form:

Nov 12, 2022

Accepted: Dec 26, 2022

Available Online: Jun 22, 2023

Keywords:

Parental popularity

Self-worth

Spiritual vitality

Visual impairment

Abstract

Background and Objective: Spiritual vitality is a variable that, despite its great importance, has received low attention as a separate subject. Spiritual vitality is necessary for life and a motivating factor for human beings to achieve mental health and closeness to God. At the same time, the family factor, particularly parental popularity has a significant relationship with mental well-being and, reducing socio-psychological injuries. Therefore, this research was conducted with the aim of investigating the predictive role of parental popularity and spiritual vitality in the feeling of self-worth in adolescents with visual impairment parents.

Methods: The current research was descriptive correlational. The statistical population of the study included all adolescents with blind parents under the supported of the Welfare Organization in 31 provinces of Iran in 2022. 240 adolescents were selected by purposive sampling method. The participants were asked to complete the SES (by Rosenberg), the SVS (by Afrooz) and the PPS (by Afrooz and Asadi) questionnaires. Pearson correlation coefficient and hierarchical multiple regression analysis were used to analyze the data. In the present study, all the ethical considerations were observed and the authors reported no conflict of interests.

Results: The results showed a positive and significant correlation between spiritual vitality and feeling of self-worth ($r=0.63$ and $P<0.011$), and parents' popularity ($r=0.52$ and $P>0.017$) was positively and significantly correlated with feeling of self-worth. Regression analysis showed that spiritual vitality can explain 20% of the variance in the sense of self-worth; Spiritual vitality and parents' popularity together could explain 28% of the variance of self-worth; and the popularity of parents independently of spiritual vitality was able to explain 7% of this variance. Two factors of mother's and father's popularity were also able to predict 8% of the variance in self-worth feeling. Among the variables related to mother and father's popularity, mother's popularity was the strongest predictor with beta coefficient of ($\beta=0.26$).

Conclusion: Given that parents' popularity and spiritual vitality explain a high degree of variability in self-worth, it is important to pay attention to these factors in improving adolescents' sense of self-worth, and take them into account in community health promotion programs.

 <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i2.38626>

Please cite this article as: Bagherpoor M, Shahriari-Ahmadi M, Afrooz Gh A, Sharifi HP. The Predictive Role of Parental Popularity and Spiritual Vitality from Self-Worth in Adolescents with Visual Impairment Parents Families Supported by the Welfare Organization. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;9(2):7-22. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i2.38626>

Summary

Background and Objective

Adolescence is an important period in life (1). In this period of life, teenagers show more vulnerability (2, 3). In this context, a review of studies shows that a correlation between the mental and physical conditions of the parents and the psychological vulnerability of the child in the teenage years (4, 5). One of the resources that can affect how a person faces life's frustrating experiences is self-worth (6). Previous studies show that the perception of self-esteem provides a better explanation of people's behavior than the level of self-esteem (6, 7). Self-worth has recently received the attention of psychologists. However, a look at the verses of the Holy Quran shows that this concept has had a significant place in religious and Islamic culture (8). On the other hand, one of the factors influencing the growth and formation of self-worth is the parental popularity (9). In many verses of the Holy Quran, family and its educational role are mentioned (8). Maslow believes that there are needs in the path of human growth and prosperity, including the need to be popular. If a proper response to this need is not given, the person will be harmed (10). Reviewing the findings strengthens the assumption that some personal and interpersonal psychological constructs probably play a role in the relationship between these variables (11). At the same time, in Islam, man is a goal-seeking creature seeking happiness (8). The feeling of vitality concerns how a person's judgment and belief about how to spend life (12). People who have a high sense of spiritual vitality can better regulate their emotions and have more ability to face tension (13). Acknowledging the aforementioned, this study was conducted with the aim of investigating the predictive role of parental popularity and spiritual vitality with self-worth in adolescents with visual impairment parents.

Methods

Compliance with ethical guidelines: In order to comply with research ethics, in addition to explaining the purpose of the study, the participants were briefed on their right to withdraw from the research if they do not wish to continue participating, avoiding any psychological, physical and financial losses to the participants, avoiding discrimination, not exploiting and not harming the participants as the result of their participation in the research,

Journal of Research on Religion & Health
(i.e., Research on Religion & Health)

confidentiality of personal and identity information and general data analysis without mentioning individual characteristics.

The research design is descriptive correlational. The statistical population of the study included all adolescents with blind parents supported by the Welfare Organization in 31 provinces of Iran in 2022. 240 adolescents were selected by purposive sampling method. The participants were asked to complete Rosenberg's SES, Afroz's SVS and Afroz and Asadi's PPS questionnaires. Pearson correlation coefficient and hierarchical multiple regression analysis were used to analyze the data.

Results

The results showed a positive and significant correlation between spiritual vitality and feeling of self-worth, and parents' popularity was positively and significantly correlated with feeling of self-worth. Regression analysis showed that spiritual vitality can explain 20% of the variance in the sense of self-worth; Spiritual vitality and parents' popularity together can explain 28% of the variance in self-worth; and the popularity of parents, independently of spiritual vitality, has been able to explain 7% of this variance. Two factors of mother's and father's popularity were also able to predict 8% of the variance of self-worth feeling. Among the variables related to mother and father's popularity, mother's popularity was the strongest predictor with beta coefficient of ($\beta=0.26$).

Conclusion

The present study was conducted with the aim of investigating the predictive role of parental popularity and spiritual vitality in self-worth in adolescents with visual impairment parents. The first finding of this study showed that spiritual vitality is associated with the growth and increase of the sense of self-worth among teenagers. This finding is consistent with the results of In's research (17), Craig et al. (18) and Tao-Tao (19). Scientific reports show that it is impossible to provide mental health in humans without a sense of self-worth (7). However, from the perspective of the Quran, healthy vitality and happiness are accompanied by security and providing peace. Spiritual happiness means the happiness that comes from God and is pleasing to Him and does not harm the interests of other people and does not cause harassment to others. This health and happiness is specific to the monotheistic and God-believing lifestyle.

Another finding of the present study was that

the increase in popularity of parents is associated with the growth and increase in the sense of self-worth in teenagers. This finding is aligned with the results of Mahdavi et al. (20), Preston & Rew (21), Dokina (22), and Rouquette et al. (23). In explaining this result, it can be stated that the feeling of self-worth in religious and moral teachings is one of the most prominent characteristics of every believer, and is effective in acquiring other moral and human virtues. Therefore, the feeling of self-worth is the basis of happiness and success in various fields, and the influence of parents on children is very important in this respect. At the end, research limitations were raised and research suggestions were presented.

Acknowledgements

We would like to sincerely thank all the officials and respected members of the Welfare Organization of the provinces who participated and cooperated in the implementation of this study, as well as the honorable families supported by this organization and their teenagers.

Ethical considerations

According to the authors of the article, this article was obtained from the doctoral dissertation of the first author, which was defended at Islamic Azad University, Central Tehran Branch.

Funding

According to the authors, this study had no sponsor and was conducted at personal expense of the authors.

Conflict of interest

The authors reported no conflict of interest.

Authors' contribution

Research implementation, writing and data analysis: first author; advisors: second and third authors; and supervisor: fourth author.

دور توقع شعبية الأبوين والحيوية النفسية في الشعور بالقيمة لدى المراهقين ذوي الأب المصاب بالإعاقة البصرية في عوائل ذوي الإحتياجات الخاصة والمعدمة مادياً

معصومة باقربور^١، منصوره شهرياري أحمدي^{٢*}، غلامعلي أفروز^٣، حسن باشا شريفى^٤

- ١- قسم علم النفس التربوي، كلية العلوم التربوية وعلم النفس، جامعة آزاد الإسلامية، طهران، إيران.
 ٢- قسم علم النفس ذوي الإحتياجات الخاصة، كلية العلوم التربوية وعلم النفس، جامعة آزاد الإسلامية، طهران، إيران.
 ٣- قسم علم النفس ذوي الإحتياجات الخاصة، كلية العلوم التربوية وعلم النفس، جامعة طهران، طهران، إيران.
 ٤- قسم علم النفس، كلية العلوم التربوية وعلم النفس، فرع رودهن، جامعة آزاد الإسلامية، دماوند، إيران.
 * المراسلات الموجهة إلى الدكتور منصوره شهرياري أحمدي؛ البريد الإلكتروني: mansure_shahriari@yahoo.com

معلومات المادة

الوصول: ١٧ صفر ١٤٤٤
 وصول النص النهائي: ١٧ ربيع الثاني ١٤٤٤
 القبول: ٢ جمادى الثاني ١٤٤٤
 النشر الإلكتروني: ٣ ذى الحجة ١٤٤٤

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: الحيوية الروحية من أهم المحفزات النفسية التي قلّما تنظر إليها الباحثون بصورة منفصلة. فالحيوية هي المحرك الأساس في الحياة والركيزة الأساسية في الحياة السليمة نفسياً وروحياً. ومن دونها لا يمكن نيل السلامة النفسية والتقرّب إلى الله. وفي الوقت نفسه، للأسرة دور محوري في سلامة الفرد النفسية؛ خاصة شعبية الأبوين وسلامتهم نفسياً يمكن أن تعزز ثقة الفرد بنفسه وتجنّب الإصابة بالأمراض النفسية-الإجتماعية. فهناك علاقة عضوية جدلية بين سلامة الأبوين نفسياً وبين ثقة الفرد بنفسه وسلامته الروحية. لهذا، تسعى هذه الدراسة أن تتطرق إلى دور توقع شعبية الأبوين والحيوية الروحية في الشعور بالقيمة النفسية لدى المراهقين.

منهجية البحث: اعتمدت هذه الدراسة المنهجية الوصفية الارتباطية. اما الجمعية الإحصائية فقد شملت جميع المراهقين ذوي الأب المصاب بالإعاقة البصرية وذوي الإحتياجات الخاصة والرعاية المالية في ٣١ محافظة في إيران في عام ٢٠٢٠م. فقد أختبر ٢٤٠ مراهقاً من بينهم عبر منهجية أخذ العينات الحادفة وعلى أساس الزيارات المتتالية لعيادات مراكز الطب النفسي التابعة لمؤسسة رعاية ذوي الإحتياجات الخاصة في إيران. وقد أجاب المشاركون على استبيان روزنبرغ للشعور بالقيمة، والحيوية الروحية لأفروز واستبيان شعبية الأبوين لأفروز وأسددي. وتحليل المعطيات اعتمدت الدراسة على معامل الارتباط لدى بيرسون والإنحدار المتعدد. يُذكر أنه تمت مراعاة جميع الموارد الأخلاقية في هذا البحث وإضافة إلى ذلك فإن مؤلفي البحث لم يشيروا إلى أي تضارب في المصالح.

المعطيات: أظهرت النتائج أنّ العلاقة بين الحيوية الروحية وبين الشعور بالقيمة هي على نحو التالي ($r=0.63$) و ($P<0.011$)، اما علاقتها بشعبية الأبوين فهي: ($r=0.52$ و $P<0.017$)، كما أنّ الحيوية الروحية لها علاقة إيجابية وذات دلالة واضحة بالشعور بالقيمة النفسية لدى المراهقين. كما أظهر تحليل الإنحدار المتعدد أنّ الحيوية النفسية بإمكانها تبين ٢٠% من المتغيّر العشوائي للشعور بالقيمة النفسية، اما الحيوية الروحية وشعبية الأبوين معاً فقد شكلت ٢٨% من المتغيّر العشوائي للشعور بالقيمة؛ لكن شعبية الأبوين بحد ذاتها ومن دون جمعها مع الحيوية الروحية فهي قادرة على تبين ٧% من هذا المتغيّر. كما أنّ شعبية الأم والأب معاً كوّنتا ٨% من هذا المتغيّر في الشعور بالقيمة. ومن بين متغيرات ذات الصلة بشعبية الأم والأب، كانت شعبية الأم هي القوى تأثيراً بمجموع $\beta=0.26$ وهي الأكثر فاعلية من بين المتغيرات الأخرى.

الاستنتاج: بما أنّ شعبية الأبوين والحيوية الروحية تشكّل معظم الشعور بالقيمة لدى المراهقين، فقد ينصح الباحثون بالتركيز على هذا العامل المحوري لتعزيز الشعور بالقيمة لدى هؤلاء المراهقين وإدراج هذا العامل في البرامج التعليمية والتربوية لتعزيز السلامة النفسية لدى هذه الفئة العمرية.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Bagherpoor M, Shahriari-Ahmadi M, Afroz Gh A, Sharifi HP. The Predictive Role of Parental Popularity and Spiritual Vitality from Self-Worth in Adolescents with Visual Impairment Parents Families Supported by the Welfare Organization. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;9(2): 7-22. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i2.38626>

نقش پیش‌بینی‌کنندگی محبوبیت والدین و نشاط معنوی از احساس خودارزشمندی در نوجوانان دارای والد با آسیب بینایی در خانواده‌های تحت پوشش سازمان بهزیستی

معصومه باقرپور^۱، منصوره شهرياری احمدی^{۲*}، غلامعلی افروز^۳، حسن پاشا شریفی^۴

- ۱- گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
 ۲- گروه روان‌شناسی استثنایی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
 ۳- گروه روان‌شناسی استثنایی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
 ۴- گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، واحد روده‌ن، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.
 *مکاتبات خطاب به دکتر منصوره شهرياری احمدی؛ رایانامه: mansure_shahriari@yahoo.com

اطلاعات مقاله

دریافت: ۲۳ شهریور ۱۴۰۱
 دریافت متن نهایی: ۲۱ آبان ۱۴۰۱
 پذیرش: ۵ دی ۱۴۰۱
 نشر الکترونیکی: ۱ تیر ۱۴۰۲

چکیده

سابقه و هدف: نشاط معنوی مقوله‌ای است که با وجود اهمیت فراوان آن به‌عنوان موضوعی مجزا کمتر به آن توجه شده است. نشاط لازمه زندگی و عامل محرکی برای نیل انسان به سلامت روانی و قرب الی‌الله است. در عین حال، عامل خانواده به‌ویژه محبوبیت والدین با بهزیستی روانی و کاهش آسیب‌های اجتماعی-روانی ارتباط معناداری دارد. از این‌رو، این پژوهش با هدف بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی محبوبیت والدین و نشاط معنوی با احساس خودارزشمندی نوجوانان انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری همه نوجوانان دارای والد نابینای تحت پوشش سازمان بهزیستی در ۳۱ استان ایران در سال ۱۴۰۰ بود که ۲۴۰ نفر از آنان به‌روش نمونه‌گیری هدفمند و برحسب مراجعات متوالی به مراکز بهزیستی انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌های احساس خودارزشمندی روزنبرگ، نشاط معنوی افروز و محبوبیت والدین افروز و اسدی را تکمیل کردند. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه سلسله‌مراتبی استفاده شد. در این پژوهش همه موارد اخلاقی رعایت شده است و مؤلفان مقاله تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد بین نشاط معنوی با احساس خودارزشمندی ($r=0/63$) و $P<0/011$) و همچنین بین محبوبیت والدین ($r=0/52$) و $P<0/017$) با احساس خودارزشمندی همبستگی مثبت و معنادار برقرار بود. تحلیل رگرسیون نشان داد به‌ترتیب نشاط معنوی توان تبیین ۲۰٪ از واریانس احساس خودارزشمندی، نشاط معنوی و محبوبیت والدین با هم توان تبیین ۲۸٪ از واریانس احساس خودارزشمندی؛ و محبوبیت والدین مستقل از نشاط معنوی توان تبیین ۷٪ از این واریانس را داشتند. دو عامل محبوبیت مادر و پدر نیز توانستند ۸٪ از واریانس احساس خودارزشمندی را پیش‌بینی کنند. در میان متغیرهای مربوط به محبوبیت مادر و پدر، محبوبیت مادر با ضریب بتای $\beta=0/26$ قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده بود.

نتیجه‌گیری: از آنجایی که محبوبیت والدین و نشاط معنوی میزان بالایی از تغییرپذیری احساس خودارزشمندی را تبیین می‌کنند، می‌توان توجه به این عوامل را در بهبود احساس خودارزشمندی نوجوانان مهم دانست و در برنامه‌های ارتقای سلامت در جامعه مدنظر قرار داد.

استناد مقاله به این صورت است:

Bagherpoor M, Shahriari-Ahmadi M, Afroz Gh A, Sharifi HP. The Predictive Role of Parental Popularity and Spiritual Vitality from Self-Worth in Adolescents with Visual Impairment Parents Families Supported by the Welfare Organization. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2023;9(2):7-22. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v9i2.38626>

مقدمه

دوره نوجوانی با تغییرات بسیاری در زمینه‌های عاطفی، شناختی و جسمانی همراه است؛ از این رو روان‌شناسان آن را به‌عنوان یک دوره مهم در گستره زندگی به رسمیت شناخته‌اند (۱). در این دوره از زندگی، نوجوان آسیب‌پذیری بیشتری در مواجهه با سوء مصرف الکل و مواد مخدر، رفتارهای جنسی زودهنگام، خشونت و رفتار قلدری، اختلال‌های خلقی، اضطرابی و گرایش به خودکشی نشان می‌دهد (۲-۴). در این زمینه چپو^۱ و همکاران در مطالعات خود دریافته‌اند که فرزندان خانواده‌های دارای آسیب‌های جسمانی در مقایسه با فرزندان خانواده‌های سالم میزان بالاتری از مشکلات رفتاری و عاطفی را گزارش کرده‌اند و بین وضعیت روانی و جسمانی والدین با آسیب‌پذیری روانی فرزند در سال‌های نوجوانی همبستگی وجود دارد (۵، ۶). به باور فایرلامپ و جال^۲ از جمله منابعی که در حوزه بهداشت روانی-اجتماعی برای فرد می‌تواند به منزله سپری دفاعی عمل کند و در چگونگی مواجهه وی با تجارب ناکام‌ساز زندگی نقش مثبتی ایفا کند، خودارزشمندی^۳ است (۷). در واقع، خودارزشمندی به مثابه سازگاری روان‌شناختی و کارکرد مناسب اجتماعی تلقی می‌شود. احساس خودارزشمندی نوجوانان به‌معنای توانایی ارزش قائل شدن هر فرد برای خود و اینکه با خود به کرامت، عشق و واقعیت رفتار کند، است (۸). پژوهش‌های انجام‌شده در نظریه خودمختاری و نظریه وابستگی ارزش‌های خود نشان می‌دهد که تصور حرمت خود نسبت به میزان حرمت خود تبیین‌کننده بهتری از رفتارهای افراد ارائه می‌دهد (۷، ۹).

خودارزشمندی و عوامل مؤثر بر آن اخیراً در مرکز توجه روان‌شناسان و دیگر متخصصان سلامت در جامعه قرار گرفته است. با این حال، نگاهی به آیات قرآن کریم مانند «كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أُخِذَ عَزِيزٌ مُّقْتَدِرٌ» (سوره قمر، آیه ۴۲)، «فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ» (سوره هود، آیه ۶۶)، «وَلْيَعْلَمِ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْعَقَبِ إِنَّ اللَّهَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ» (سوره حدید، آیه ۲۵)، «كَتَبَ اللَّهُ لأَعْلِيَّينَ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ» (سوره مجادله، آیه ۲۱)، «وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى

اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا» (سوره احزاب، آیه ۲۵) و «وَاللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ» (سوره شوری، آیه ۱۹) نشان می‌دهد که این مفهوم در فرهنگ دینی و اسلامی جایگاه قابل توجهی در زمینه بهداشت روان به خود اختصاص داده است (۱۰). از سوی دیگر، یکی از عوامل محیطی مؤثر بر رشد و شکل‌گیری شخصیت و خودارزشمندی در انسان، خانواده و میزان محبوبیت والدین^۴ است (۱۱). در آیات بسیاری از قرآن کریم از جمله «وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرِجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبثَ لَا يَخْرِجُ إِلَّا نَكِدًا كَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ» (۱۰) (سوره اعراف، آیه ۵۸) و «وَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَعَمَلَهَا رَبُّهَا حَسَنًا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ» (سوره آل عمران، آیه ۳۷) به بحث خانواده (چه مستقیم چه غیرمستقیم) و نقش تربیتی آن اشاره شده است (۱۰). واژه محبوبیت معمولاً به جایگاه و موقعیتی که فرد نزد دیگران دارد و به‌سبب آن محترم است، اطلاق می‌شود و بیانگر ارزش، احترام و منزلتی است که خانواده و جامعه برای فرد در نظر می‌گیرد. یکی از نیازهایی که به موازات بلوغ جسمانی در نوجوانان ظهور می‌کند، محبت‌ورزیدن و محبوب واقع شدن است (۱۲). مازلو^۵، روان‌شناس انسان‌گرا، معتقد است که در مسیر رشد و شکوفایی شخصیت آدمی نیازهایی وجود دارد که از جمله آنها نیاز به محبوب بودن است. به باور وی، آدمی در این مرحله تشنه ارتباط و محترم واقع شدن از طرف دیگران است؛ یعنی در جست‌وجوی یافتن پایگاه و تکیه‌گاهی برای تأمین نیاز دلبستگی خویش است. تمایل به این خواسته درونی به‌طور طبیعی در نهاد همه افراد وجود دارد ولی در دوره نوجوانی که اوج اظهار وجود و ابراز شایستگی است، این موضوع بیشتر خودنمایی می‌کند. چنانچه پاسخی مناسب به این نیاز داده نشود، نه تنها فرد آسیب خواهد دید بلکه این مهم، زمینه‌ساز ناسازگاری‌های شدیدی در سطح شخصیت وی می‌گردد (۱۳).

طبق یافته‌های ذکرشده، بین احساس خودارزشمندی و کارکردهای خانواده رابطه وجود دارد؛ اما سؤال این است که آیا این یک رابطه خطی ساده است یا عوامل دیگری در این رابطه نقش ایفا می‌کند؟ مرور یافته‌ها این فرض را تقویت می‌کند که

^۱) Chiu

^۲) Fairlamb & Juhl

^۳) self-worth

^۴) parental popularity

^۵) Maslow

می‌شود کسی می‌تواند احساس ارزشمندی حقیقی داشته باشد که از نور ایمان (نشاط معنوی) بهره‌مند باشد. بنابراین عوامل مادی در نگاه قرآن به‌تنهایی برای کمال و رسیدن به حس ارزشمندی در انسان کارساز نیست (۱۱-۱۸).

با اذعان به مطالب یادشده و با توجه به گزارش‌های محققان داخلی مبنی بر افزایش آسیب‌های روانی و رفتاری از قبیل گرایش به افکار خودکشی و سلامت معنوی پایین (۲۰)، راهبردهای خودتنظیمی پایین و مشکلات هویتی (۲۱) و گرایش به سوء مصرف سیگار (۲۲)؛ و با توجه به مطالعات اندکی که به‌طور مستقیم به موضوع پژوهش حاضر پرداخته‌اند و نیافتن سابقه انجام چنین مطالعه‌ای در ایران، این پژوهش در نوع خود کم‌نظیر و دارای نوآوری‌های خاص خود نه‌تنها از نظر موضوع، بلکه از جهات دیگر نظیر روش‌شناسی و تبیین نتایج است.

کودک سالمی که والدین با آسیب‌حسی-حرکتی دارد مانند یک فرد دارای والدین بی‌نادر نظر گرفته نمی‌شود، یعنی امکان دارد گاهی نادیده گرفته شود و گاهی بیش از حد محل توجه واقع شود. علاوه‌براین، نابینایی در والدین ممکن است تأثیر نامطلوبی بر روابط و چگونگی تحول شخصیت فرزندان نشان بگذارد (۵، ۶). این در حالی است که فرزندان سالم والدین با آسیب‌بینایی، گروه خاصی را تشکیل می‌دهند که حتی در زمینه پژوهش‌های مرتبط با آسیب‌های بینایی به آنان بی‌توجهی شده است. از سوی دیگر، اغلب والدین نابینا دارای فرزند با بینایی سالم هستند. با این حال بیشتر پژوهش‌ها بر تجربه زیسته والدین بینای دارای فرزند نابینا تمرکز دارد (۲۳). بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی محبوبیت والدین و نشاط معنوی با احساس خودارزشمندی نوجوانان انجام شد.

روش کار

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: به‌منظور رعایت اخلاق پژوهش، علاوه‌بر توضیح درباره هدف پژوهش، به افراد درباره موارد ذیل نیز توضیحات لازم ارائه شد: رضایت آگاهانه و حفظ حریم خصوصی و رازداری، حق خروج از پژوهش در صورت تمایل‌نداشتن به ادامه مشارکت، اجتناب از هرگونه آسیب روانی؛ جسمانی و مالی به مشارکت‌کنندگان، اجتناب از تبعیض، استثمارنکردن و ضررندیدن از مشارکت در پژوهش، محرمانه‌ماندن اطلاعات فردی و هویتی و تحلیل داده‌ها

به احتمال قوی برخی از سازه‌های روان‌شناسی شخصی و بین‌شخصی در رابطه بین این متغیرها نقش دارد (۱۵، ۱۶). در عین حال، نگاهی به آیات قرآنی نشان می‌دهد که همواره توجه به بهداشت و سلامت انسان در ابعاد گوناگون آن از مسائل مهم در اسلام است: «وَتُنزِلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا» (سوره اسراء، آیه ۸۲) (۱۰). در اسلام انسان موجودی هدفمند و جویای نشاط و خوشبختی است (۱۰، ۱۲). احساس نشاط عبارت از چگونگی داوری فرد درباره نحوه گذران زندگی است. این نوع داوری متأثر از ادراکات شخصی فرد و تجارب و عواطفی است که بر سبک تبیین، قضاوت و تصمیم‌گیری او اثر می‌گذارد (۱۷). غلامعلی افروز با بررسی متون اسلامی و روان‌شناسی نوین، سازه نشاط معنوی^۱ را مطرح و بیان می‌کند که نشاط معنوی یعنی احساس آرامش، مهرورزی و امیدبخشی با وارستگی و بخشایشگری و برخورداری از طراوت و زلالی درون و باور قلبی به خالق هستی. نشاط معنوی درواقع رضایت و شادی عمیقی است که در زیر تمامی امواج مصنوعی و سطحی زندگی گذرا است و نوعی اعتقاد و بینش است که هیچ‌گاه از انسان جدا نخواهد شد (۱۲، ۱۸).

افرادی که احساس نشاط معنوی بالایی دارند از آرامش بیشتری برخوردارند و بهتر می‌توانند احساسات خود را تنظیم کنند و در مواجهه با آنها توانایی بیشتری دارند و پذیرش آنها نسبت به تجارب زندگی صرف‌نظر از نتیجه آن بالاتر است (۱۸). ارزشمندی ذاتی با توجه به آفرینش انسان رابطه مستقیم با خداوند دارد؛ زیرا خداوند در آیه ۱۳۹ سوره نساء می‌فرماید: «فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا». این آیه تمامی ارزشمندی را برای خداوند دانسته است و در آیات دیگر انسان را برآمده از روح خویش معرفی نموده است: «تُمْ سَوَاءٌ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوْحِهِ» (سوره سجده، آیه ۹) (۱۰) و «وَإِذَا سُوِّئْتُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوْحِي فَفَعُّوا لَهُ سَاجِدِينَ» (سوره حجر، آیه ۲۹) (۱۰). امام محمد باقر (ع) نیز در بیان آیه ۷۰ سوره نساء «ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ عَلِيمًا» فرموده‌اند: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُكْرِمُ رُوْحَ كَافِرٍ، وَ لَكِنْ يُكْرِمُ أَرْوَاحَ الْمُؤْمِنِينَ، وَ إِنَّمَا كَرَامَةُ النَّفْسِ وَ الْكَمِّ بِالرُّوْحِ»؛ «همانا خداوند روح کافر را گرامی نمی‌دارد ولی ارواح مؤمنان را گرامی می‌دارد و کرامت نفس و خون فقط به روح است» (۱۹).

^۱spiritual vitality

به‌صورت کلی و بدون ذکر مشخصات فردی. طرح پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش همه نوجوانان بینای دارای والد با آسیب بینایی (نابینا) تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور در ۳۱ استان ایران در سال ۱۴۰۰ بود. نمونه این پژوهش شامل ۲۴۰ دختر و پسر نوجوان دارای والد نابینا بود که به‌روش نمونه‌گیری هدفمند و بر حسب مراجعات متوالی انتخاب شدند و در دوره زمانی تیرماه ۱۳۹۹ تا آبان‌ماه ۱۴۰۰ وارد مطالعه شدند. به‌منظور اطمینان از انتخاب حجم نمونه مناسب از فرمول کوکران^۱ استفاده شد. بر اساس این فرمول و با در نظر گرفتن حجم نمونه آماری $n = 1/96 = z$ ؛ و حداکثر پراکندگی $P=q=0/5$ ؛ دقت برآورد $d=0/05$ نمونه‌ای به تعداد ۲۴۰ نفر کفایت می‌کند.

به‌دلیل نبود آمار یا فهرست دقیق از والد یا والدین دارای آسیب بینایی (نابینا) در سازمان بهزیستی ایران و به تبع آن در بهزیستی مراکز استان، پژوهشگران در ابتدا از بین ۳۱ مرکز استان به‌صورت تصادفی پنج مرکز کلان‌شهر تهران، تبریز، مشهد، شیراز و اصفهان را انتخاب کردند. سپس با مراجعه به سازمان بهزیستی این کلان‌شهرها، فهرست تمامی خانواده‌های دارای آسیب بینایی تحت پوشش سازمان بهزیستی در شهرهای بزرگ که دارای فرزند نوجوان با بینایی سالم نیز بودند، استخراج شد. از فهرست تهیه‌شده، از ۲۴۰ نوجوان این خانواده‌ها که هر دو والدشان نابینا بودند، پس از توجیه طرح و کسب موافقت خواسته شد در صورت علاقه‌مندی پرسش‌نامه‌ها را بدون ذکر نام و نام خانوادگی خود تکمیل نمایند.

ملاک‌های ورود آزمودنی‌ها به پژوهش شامل قراردادن در دوره نوجوانی، آسیب بینایی والد و قراردادن خانواده تحت پوشش بهزیستی، بینایی سالم آزمودنی، تکمیل و پاسخ‌دهی کامل به سؤال‌های ابزارهای پژوهش، تمایل و رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش و سواد لازم جهت پاسخ‌دهی بود. ملاک‌های خروج نیز شامل تمایل‌نداشتن و رضایت آزمودنی، آسیب بینایی یا شنوایی یا حسی-حرکتی در آزمودنی، ابتلا به هر یک از بیماری‌های مزمن طبی یا روان‌شناختی یا مصرف داروهای خاص و ترک تحصیل بود.

یادآوری این نکته لازم است که غالباً دو اصطلاح بلوغ و نوجوانی مترادف به کار برده می‌شود و برای سهولت نوجوانی را به سه دوره تقسیم می‌کنند: اوایل نوجوانی که از شروع بلوغ تا ۱۵ سالگی را در بر می‌گیرد. اواسط نوجوانی که ۱۵ تا ۱۷

²) Self-Esteem Scale (SES)

³) Rosenberg

⁴) Cooper Smith

⁵) Spiritual Vitality Scale (SVS)

^۱) Cochran formula

پیش از انجام رگرسیون سلسله‌مراتبی، طبیعی بودن، استقلال خطاها و هم‌خطی چندگانه متغیرها بررسی شد. برای حجم نمونه شاخص کایسر، میر و اوکلین^۲ برابر ۰/۷۰۷ به دست آمده که بیانگر کفایت حجم این نمونه است (ضریب ۰/۶ حداقل مقدار لازم برای تحلیل در نظر گرفته می‌شود). برای بررسی نبود داده‌های اضافی از فاصله کوک^۳ استفاده شد. از آنجاکه بیشینه این شاخص ۰/۰۵ (کوچک‌تر از ۱) بود، می‌توان گفت مفروضه مورد نظر برقرار است. نتایج حاصل از بررسی آزمون کولموگروف-اسمیرنف^۴ نشان داد که مقدار P متغیرهای پژوهش از سطح ۰/۰۵ بیشتر بود ($P > 0.05$). بنابراین، توزیع نمرات متغیرها طبیعی است. داده‌ها گویای این است که مقدار کجی^۵ متغیرها در دامنه ۰/۱۶- تا ۰/۴۹ و کشیدگی^۶ متغیرها در دامنه ۰/۳۵- تا ۰/۸۲ قرار دارد. مطابق نظر جورج و مارلی^۷ که ۲+ تا ۲- را دامنه قابل قبول برای توزیع بهنجار گزارش کرده‌اند (۳۰)، پیش‌فرض طبیعی بودن تأیید شد (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۲ به ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها می‌پردازد. نتایج نشان داد که بین نشاط معنوی با احساس خودارزشمندی ($r = 0.63$ و $P < 0.011$) و همچنین به ترتیب بین محبوبیت مادر ($r = 0.48$ و $P < 0.016$)، محبوبیت پدر ($r = 0.45$ و $P < 0.022$) و محبوبیت والدین ($r = 0.52$) و $P < 0.017$ با احساس خودارزشمندی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. همچنین، نتایج حاصل از هم‌خطی چندگانه^۸ در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که آماره تحمل^۹ و عامل تورم واریانس^{۱۰} در دامنه پذیرش (آماره تحمل بزرگ‌تر از ۱۰ و عامل تورم واریانس کمتر از ۱۰) قرار دارد. بنابراین، پیش‌فرض نبود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین تأیید شد. برای بررسی پیش‌فرض دیگر، استقلال خطاها از طریق آزمون دوربین-واتسون^{۱۱} بررسی شد. طبق قاعده، اگر شاخص دوربین-واتسون بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، متغیرهای پیش‌بین استقلال مناسب دارند (۳۰). نظر به اینکه مقدار به‌دست‌آمده ۱/۹۸ بود، استقلال متغیرهای پژوهش تأیید شد.

و متخصصان این حوزه روایی محتوایی این ابزار را بررسی و تأیید کرده‌اند. همچنین، با اجرای پرسش‌نامه برای ۳۰۰۰ نفر در شهر تهران، همسانی درونی از طریق ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۹ برآورد شده است (۲۷). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه برابر با ۰/۸۲ محاسبه شد.

پ) پرسش‌نامه محبوبیت والدین: افروز و اسدی این پرسش‌نامه خودگزارش‌دهی را به منظور سنجش محبوبیت والدین با ۶۰ سؤال در سال ۱۳۹۲ تدوین کرده‌اند. ۳۰ سؤال اول این ابزار جهت سنجش محبوبیت مادر و ۳۰ سؤال دیگر آن برای سنجش محبوبیت پدر استفاده می‌شود. این ابزار در افراد با دامنه سنی ۱۲ تا ۲۰ قابل اجرا است. نمره‌گذاری آن در طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای (گزینه کاملاً موافقم = ۱ تا کاملاً مخالفم = ۵) انجام می‌شود. افروز و اسدی ضریب آلفای کرونباخ را برای این پرسش‌نامه برابر با ۰/۷۴ و روایی همگرایی آن را با پرسش‌نامه رضایتمندی همسران افروز ۰/۴۳ به دست آورده‌اند (۲۸). در پژوهش عابدینی مزرعه و همکاران ضریب آلفای کرونباخ ابزار ۰/۷۴ و پایایی مرکب آن ۰/۸۸ به دست آمده است (۲۹). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه برابر با ۰/۷۷ محاسبه شد.

برای تحلیل داده‌ها علاوه بر آماره‌های توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و ضریب همبستگی پیرسون از رگرسیون چندگانه سلسله‌مراتبی نیز استفاده شد.

یافته‌ها

در میان افراد نمونه به ترتیب ۵۰٪ دختر (۱۲۰ نفر) و ۵۰٪ (۱۲۰ نفر) پسر بودند. ۵۸٪ (۱۳۹ نفر) در دامنه سنی ۱۶ تا ۱۸ و ۴۲٪ (۱۰۱ نفر) در دامنه سنی ۱۸ تا ۲۰ قرار داشتند. ۴۸٪ (۱۱۶ نفر) در مقطع دبیرستان، ۳۶٪ (۸۵ نفر) در مقطع پیش‌دانشگاهی و ۱۶٪ (۳۹ نفر) در دانشگاه مشغول به تحصیل بودند. بنا به گزارش افراد نمونه، ۳۲٪ (۷۷ نفر) از نظر اقتصادی ضعیف (با درآمد ماهیانه ۱ میلیون تومان)، ۴۰٪ (۹۵ نفر) متوسط (با درآمد ماهیانه ۱ تا ۳ میلیون تومان) و ۲۸٪ (۶۸ نفر) خوب (با درآمد ماهیانه بیش از ۳ میلیون تومان) بودند. میانگین، انحراف معیار، آزمون کولموگروف-اسمیرنف، کجی و کشیدگی متغیرها در جدول شماره ۱ گزارش شده است.

^{۱)} Popularity of Parents Scale (PPS)

^{۲)} Kaiser-Mayer-Olkin (KMO)

^{۳)} Cook's distance

^{۴)} Kolmogorov-Smirnov test

^{۵)} skewness

^{۶)} kurtosis

^{۷)} George & Mallery

^{۸)} multicollinearity

^{۹)} tolerance

^{۱۰)} variance inflation factor

^{۱۱)} Durbin-Watson

پس از بررسی مفروضه‌های رگرسیون و حصول اطمینان از برقراری مفروضه‌ها، به منظور تعیین سهم متغیرهای پیش‌بین در تبیین واریانس متغیر ملاک از رگرسیون چندگانه سلسله‌مراتبی استفاده شد (جدول شماره ۳). در رگرسیون چندگانه سلسله‌مراتبی ترتیب ورود متغیرهای پیش‌بین به تحلیل بر اساس یک چارچوب نظری یا تجربی مورد نظر پژوهشگر صورت می‌گیرد. متغیرها یا مجموعه متغیرها در گام‌ها (بلوک‌هایی) وارد تحلیل می‌شود. هر متغیر از لحاظ کمک به پیش‌بینی متغیر ملاک بعد از کنترل متغیرهای قبلی سنجیده می‌شود (۳۰). به منظور بررسی سهم نشاط معنوی و هر یک از مؤلفه‌های آن در پیش‌بینی میزان احساس خودارزشمندی در بین نوجوانان، در مرحله اول، مؤلفه باور و مؤلفه احساس/ رفتار به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین و میزان احساس خودارزشمندی به‌عنوان متغیر ملاک وارد تحلیل شدند. جهت بررسی نقش محبوبیت والدین در پیش‌بینی میزان احساس خودارزشمندی مستقل از نشاط معنوی، در مرحله دوم، محبوبیت والدین به‌عنوان متغیر پیش‌بین وارد الگو شد.

در جدول شماره ۲، الگوی ۱ نقش نشاط معنوی و هر یک از مؤلفه‌های آن (مؤلفه باور و احساس/ رفتار) را در پیش‌بینی

احساس خودارزشمندی نشان می‌دهد. بر اساس نتایج این جدول، نمره کل نشاط معنوی به‌شکل مثبت و معنادار ($\beta=0/38$ و $P=0/011$)، مؤلفه باور ($\beta=0/32$ و $P=0/014$) و مؤلفه احساس/ رفتار ($\beta=0/26$ و $P=0/014$) به‌ترتیب به‌شکل مثبت و معناداری توانستند ۲۰٪ از واریانس احساس خودارزشمندی را در نوجوانان پیش‌بینی کنند ($R^2\Delta=0/20$ و $F=13/27$). نشاط معنوی نیز با ضریب بتای ۰/۳۸ در میان متغیرهای ارائه‌شده در الگوی ۱ قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده بود.

الگوی ۲ نقش محبوبیت والدین را در پیش‌بینی احساس خودارزشمندی مستقل از نشاط معنوی و مؤلفه‌های آن نشان می‌دهد (جدول شماره ۳). بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در الگوی دوم، نمره کل نشاط معنوی ($\beta=0/40$ و $P=0/008$)، مؤلفه باور ($\beta=0/29$ و $P=0/012$) و مؤلفه احساس/ رفتار ($\beta=0/23$ و $P=0/015$) و محبوبیت والدین به‌شکل مثبت و معناداری ($\beta=0/44$ و $P=0/010$) با هم توانستند ۲۸٪ از واریانس احساس خودارزشمندی را در نوجوانان پیش‌بینی کنند ($R^2\Delta=0/28$ و $F=15/14$). بنابراین، محبوبیت والدین مستقل از نشاط معنوی توانست ۷٪ از واریانس احساس خودارزشمندی را در نوجوانان به‌شکل مثبت و معناداری پیش‌بینی کند ($R^2\Delta=0/07$).

جدول ۱) آماره‌های توصیفی و بررسی طبیعی‌بودن توزیع نمره‌های متغیرهای پژوهش

متغیر پژوهش	M ± SD	کجی	کشیدگی	آزمون کولموگروف-اسمیرنف	P-value
احساس خودارزشمندی	۳۹/۸۶ ± ۵/۱۱	-۰/۲۱	-۰/۳۵	۰/۳۱۴	۰/۱۶۹
مؤلفه باور	۴۶/۲۲ ± ۴/۱۰	۰/۳۰	-۰/۷۱	۰/۲۵۶	۰/۳۱۵
مؤلفه احساس/ رفتار	۶۵/۷۹ ± ۷/۲۳	-۰/۱۶	-۰/۳۲	۰/۵۱۶	۰/۱۷۶
نشاط معنوی	۱۱۲/۰۱ ± ۱۱/۳۳	-۰/۵۷	۰/۸۲	۱/۷۲۲	۰/۴۹۱
محبوبیت مادر	۱۰۳/۲۶ ± ۹/۰۶	۰/۲۹	-۰/۴۴	۰/۶۸۳	۰/۲۱۹
محبوبیت پدر	۹۷/۵۰ ± ۷/۹۵	۰/۳۳	-۰/۵۸	۱/۴۷۹	۰/۵۱۰
محبوبیت والدین	۳۸/۳۲ ± ۳/۵۶	۰/۴۹	-۰/۷۳	۱/۶۵۲	۰/۴۴۱

جدول ۲) ضرایب همبستگی متغیرها و بررسی هم‌خطی چندگانه متغیرهای پیش‌بین

متغیر پژوهش	ضرایب همبستگی								شاخص‌های هم‌خطی چندگانه
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	آماره تحمل	
۱) مؤلفه باور									عامل تورم واریانس
۲) مؤلفه احساس/ رفتار	۰/۲۴**							۰/۳۶۵	۲/۲۳۲
۳) نشاط معنوی	۰/۵۱**	۰/۳۹**						۰/۶۶۳	۴/۳۱۱
۴) محبوبیت مادر	۰/۲۱**	۰/۲۶**	۰/۲۷**					۰/۵۶۳	۲/۱۷۷
۵) محبوبیت پدر	۰/۲۴**	۰/۳۱**	۰/۲۱**	۰/۶۰**				۰/۴۸۸	۳/۸۰۳

متغیر پژوهش	ضرایب همبستگی							شاخص‌های هم‌خطی چندگانه
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	
۶) محبوبیت والدین	۰/۳۳**	۰/۳۵**	۰/۴۲**	۰/۳۱**	۰/۲۹**	۱	۰/۷۳۱	۳/۵۶۴
۷) احساس خودارزشمندی	۰/۳۶**	۰/۴۴**	۰/۶۲**	۰/۴۸**	۰/۴۵**	۰/۵۲**	۱	-

**P<۰/۰۵

جدول ۳) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه سلسله‌مراتبی پیش‌بینی احساس خودارزشمندی بر اساس متغیرهای پژوهش

الگو	متغیر پیش‌بین	ضریب پیش‌بینی	ضریب پیش‌بینی متغیر	آماره F	β	t	P-value
۱	مؤلفه باور	۰/۲۰	۰/۱۹	۱۳/۲۷	۰/۳۲	۷/۵۳	۰/۰۱۴**
	مؤلفه احساس/ رفتار	۰/۲۰	۰/۱۹		۰/۲۶	۱۰/۲۲	۰/۰۱۹**
	نشاط معنوی	۰/۲۰	۰/۱۹		۰/۳۸	۱۲/۶۲	۰/۰۱۱**
۲	مؤلفه باور	۰/۲۸	۰/۰۷	۱۵/۱۴	۰/۲۹	۷/۲۱	۰/۰۱۲**
	مؤلفه احساس/ رفتار	۰/۲۸	۰/۰۷		۰/۲۳	۹/۷۳	۰/۰۱۶**
	نشاط معنوی	۰/۲۸	۰/۰۷		۰/۴۰	۱۳/۰۷	۰/۰۰۸**
۳	محبوبیت والدین	۰/۲۹	۰/۰۸	۱۰/۹۲	۰/۴۴	۱۱/۱۶	۰/۰۱۰**
	مؤلفه باور	۰/۲۹	۰/۰۸		۰/۳۰	۷/۰۸	۰/۰۱۲**
	مؤلفه احساس/ رفتار	۰/۲۹	۰/۰۸		۰/۲۳	۹/۸۰	۰/۰۱۵**
	نشاط معنوی	۰/۲۹	۰/۰۸		۰/۴۰	۱۳/۱۰	۰/۰۰۸**
	محبوبیت مادر	۰/۲۹	۰/۰۸		۰/۲۶	۹/۵۳	۰/۰۱۸**
	محبوبیت والدین	۰/۲۹	۰/۰۸		۰/۲۱	۱۱/۷۸	۰/۰۳۲**

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی محبوبیت والدین و نشاط معنوی از احساس خودارزشمندی نوجوانان انجام شد. نتایج این مطالعه در گام اول از نقش مثبت نشاط معنوی و هر یک از مؤلفه‌های آن (مؤلفه باور و احساس/ رفتار) به‌عنوان پیش‌بین احساس خودارزشمندی حمایت کرد. بنابراین، می‌توان گفت که نشاط معنوی با رشد و افزایش احساس خودارزشمندی در میان نوجوانان همراه است که به‌طور غیرمستقیم این یافته با نتایج پژوهش آیین^۱ مبنی بر نقش مثبت نشاط معنوی در احساس خودارزشمندی و سازگاری با مدرسه در دانش‌آموزان گره‌ای همسو است (۳۱). کریگ^۲ و همکاران نیز همسو با نتایج پژوهش حاضر در پژوهش خود نشان داده‌اند که سازه معنویت‌گرایی در وضعیت عاطفی، احساس خودارزشمندی و ادراک حمایت روانی نقش مثبتی دارد (۳۲). یافته پژوهش تاو-تاو^۳ که از تأثیر مثبت نگرش معنوی بر بهزیستی روانی و احساس خودارزشمندی

برای بررسی نقش هر یک از دو متغیر محبوبیت مادر و محبوبیت پدر، الگوی رگرسیون دیگری بررسی شد که در مرحله اول نشاط معنوی و مؤلفه‌های آن و در مرحله دوم محبوبیت مادر و محبوبیت پدر به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین وارد معادله رگرسیون شدند و احساس خودارزشمندی در نوجوانان به‌عنوان متغیر ملاک وارد الگوی رگرسیون شد (الگوی ۳ در جدول شماره ۳). بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، نمره کل نشاط معنوی ($\beta=0/40$ و $P=0/008$)، مؤلفه باور ($\beta=0/30$ و $P=0/012$) و مؤلفه احساس/ رفتار ($\beta=0/23$ و $P=0/015$) و دو متغیر محبوبیت مادر ($\beta=0/26$ و $P=0/018$) و محبوبیت پدر ($\beta=0/21$ و $P=0/032$) به‌شکل مثبت و معناداری توانستند با هم ۲۹٪ از واریانس احساس خودارزشمندی را در نوجوانان پیش‌بینی کنند ($R^2\Delta=0/29$) و $F=10/92$). بنابراین، دو متغیر محبوبیت مادر و پدر توانستند ۸٪ از واریانس احساس خودارزشمندی را در نوجوانان به‌شکل معنادار و مستقل از نشاط معنوی پیش‌بینی کنند ($R^2\Delta=0/08$). در میان متغیرهای مربوط به محبوبیت مادر و پدر، محبوبیت مادر با ضریب بتای $\beta=0/26$ قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده بود.

^۱In
^۲Craig
^۳Tao-Tao

آنان خود بوم‌شناختی فرد صرفاً بر اساس عوامل محیطی-زیستی شکل نمی‌گیرد بلکه طیف وسیعی از ارتباطات معنوی نیز در شکل‌گیری آن مؤثر است (۳۴). بر این اساس نشاط معنوی عاملی مؤثر در شکل‌گیری خود و احساس ارزشمندی تلقی می‌گردد که کارل^۲ و همکاران نیز در الگوی پنج‌بخشی خود آن را در کنار هویت به‌عنوان یکی از اجزای اساسی خود مطرح کرده‌اند (۳۵). همچنین، به باور واترس^۳ و همکاران احساس خودارزشمندی و مثبت‌نگری و درنهایت برخورداری از سلامت روانی نمی‌تواند جدای از مقوله معنویت بحث شود (۳۶).

یافته‌های مطالعه حاضر همچنین نشان داد که محبوبیت والدین مستقل از نشاط معنوی می‌تواند احساس خودارزشمندی را به‌شکل مثبتی پیش‌بینی کند. این بدان معنا است که افزایش محبوبیت والدین با رشد و افزایش احساس خودارزشمندی در نوجوانان همراه است. این یافته با نتایج پژوهش‌های مهدوی و همکاران (۳۷) و پترسون و ریو^۴ (۳۸) همسو است. دوکینا^۵ در پژوهشی که به شکل غیرمستقیم با نتایج پژوهش حاضر همخوان است، نشان داده است که از بین عوامل محیطی عامل خانواده و رفتار والدین بیشترین سهم را در تبیین احساس خودارزشمندی نوجوانان دارد (۳۹). مهدوی و همکاران نیز در پژوهشی به تحلیل چندسطحی رابطه محبوبیت والدین، شکل‌گیری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و کمال‌طلبی نوجوانان تیزهوش پرداخته و به این نتیجه دست یافته‌اند که در متغیرهای سطح دانش‌آموز، طردشدگی و انتظارات مبالغه‌آمیز اثر مثبتی بر کمال‌گرایی منفی دارند و در متغیرهای سطح خانواده نیز محبوبیت پدر بر کمال‌گرایی اثر منفی معنادار دارد (۳۷). روگوتی^۶ و همکاران نیز در جهت مطالعه حاضر نشان داده‌اند که بین محبوبیت والدین با نمره بالا در عزت‌نفس و گرایش به خودشکوفایی و اضطراب پایین نوجوانان رابطه وجود دارد (۴۰).

الگوی نظری شرایط احتمالی خودارزشمندی^۷ سعی در تبیین این دارد که چگونه احساس ارزشمندی در فرد شکل می‌گیرد و رشد می‌کند و فرد به خودش بها می‌دهد. خودارزشمندی بر این اساس تکیه دارد که مردم با توجه به تجارب فردی، خانوادگی و اجتماعی خود درمی‌یابند که

فراگیران حکایت دارد (۳۳)، نیز با نتیجه پژوهش حاضر همسو است. طبق تعریف، نشاط عبارت از چگونگی داوری فرد درباره نحوه گذران زندگی است. این نوع داوری متأثر از ادراکات شخصی فرد و تجربه احساسات و عواطف مثبتی است که بر سبک تبیین، قضاوت و تصمیم‌گیری او اثر می‌گذارد. یکی از نیازهای روانی بشر، شادی و نشاط است که به دلیل تأثیر عمده‌ای که بر زندگی افراد دارد، همواره ذهن انسان را به خود مشغول کرده است (۱۲، ۱۸، ۲۵). احساس نشاط یکی از مهم‌ترین پشتوانه‌های انسان برای مقابله با مشکلات است و می‌توان گفت همه تلاش هر انسان در جهت یافتن شادی، نشاط و خوشبختی در آینده است (۲۶).

گزارش‌های علمی گویای این است که تأمین بهداشت روان در انسان بدون احساس خودارزشمندی ناممکن است (۷-۹). این در حالی است که در اسلام به مقوله احساس ارزشمندی خود و به‌طور کلی سلامت و نشاط توجه فراوانی شده است؛ همچنان که خداوند می‌فرماید: «إِذْ جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبِ سَلِيمٍ» (سوره صافات، آیه ۳۷)؛ «وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ» (سوره مطففین، آیه ۳۱)؛ «ادخلوا الجنة انتم وازواجکم تُحْبَبُونَ» (سوره زحرف، آیه ۷۰)؛ «فَوَقَّاهُمُ اللهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا» (سوره انسان، آیه ۱۱)؛ و «وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا» (سوره انشقاق، آیه ۹) (۱۰). نشاط و شادی سالم از منظر قرآن همراه با امنیت و تأمین آرامش است. مراد از نشاط معنوی شادی‌ای است که از جانب خدا و مورد رضایت او باشد و به منافع انسان‌های دیگر لطمه نزند و موجبات آزار و اذیت دیگران را ایجاد نکند. همان‌گونه که خداوند در آیه ۵۶ سوره یونس فرموده است: «هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهِ تَرْجَعُونَ». این سلامت و شادی مختص سبک زندگی توحیدی و رویکرد الهی و دینی در حیات انسان خدا‌باور و مؤمن است. از نظر نگارندگان برآیند سلامت و نشاط معنوی ایجاد شخصیت پرورش‌یافته است و احساس ارزشمندی نمی‌تواند از شخصیت سالم دور باشد.

بر اساس تعریف، عوامل مؤثر بر رشد احساس خودارزشمندی به دو دسته عوامل بیرونی و درونی قابل تقسیم است. از جمله عوامل بیرونی کیفیت تعامل و رابطه در عرصه خانواده ذکر شده است. با این حال، کامیتسیس و فرانسیس^۱ بر این باورند که احساس خودارزشمندی از آنجاکه قضاوت شخصی فرد درباره خود است، تعیین‌کننده‌های اصلی آن عوامل درونی از جمله معنویت است، نه عوامل بیرونی. به باور

²) Karel

³) Waters

⁴) Preston & Rew

⁵) Dokina

⁶) Rouquette

⁷) contingencies of self-worth

^۱) Kamitsis & Francis

تبیین این نتیجه باید گفت خانواده مهم‌ترین رکن و ساختار جامعه محسوب می‌شود. هر پیشرفت در هر جامعه‌ای در گام نخست مدیون و مرهون خانواده و کارکردهای آن است. از عوامل خانوادگی می‌توان به میزان محبوبیت والدین اشاره کرد. محبوبیت یعنی دیگران از بودن ما احساس خرسندی کنند. وقتی فرد احساس محبوب بودن می‌کند، نیاز به تعلق و دلبستگی او تأمین می‌شود. محبوبیت با صفات و رفتارهای مختلفی از جانب فرد ارتباط دارد و مبتنی بر پذیرش اجتماعی است (۱۱-۱۴). درباره لزوم محبوبیت و احترام بین فرزند و والد آیات و روایات بسیار زیادی در اسلام وجود دارد که این امر نشان‌دهنده تأکید زیاد اسلام بر نقش انسان‌ساز خانواده است؛ «وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا» (سوره اسراء، آیه ۱۷)، «وَمَنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُتَفَكَّرُونَ» (سوره روم، آیه ۲۱) و «هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا» (سوره اعراف، آیه ۱۸۹) (۱۰). آیه ۶ سوره تحریم خیرخواهی برای اعضای خانواده و تربیت دینی آنان را تکلیفی بایسته بر عهده مؤمنان می‌داند و دستورهایی درباره تعلیم و تربیت همسر و فرزندان و خانواده به انسان‌ها می‌دهد (۱۰). علاوه بر این، در آیات دیگری از جمله آیه ۲۸ سوره انفال و آیه ۱۴ سوره تغابن نیز بر این نکته تأکید داشته است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که احساس خودارزشمندی فرزند مانند دیگر خصایص روانی، رفتاری، عاطفی و معنوی تحت تأثیر کارکرد خانواده و شیوه تعاملی اعضای آن شکل می‌گیرد.

محدودیت‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش حاضر به دلیل تازگی آن در نمونه‌های ایرانی نیازمند تکرار در نمونه‌های مختلف و تأییدهای تجربی بیشتر است. تا آن زمان لازم است این نتایج باید با احتیاط و در بافت محدودیت‌های مربوط به آن تفسیر شود. نتایج پژوهش حاضر همچون برخی پژوهش‌های دیگر به دلیل استفاده از ابزارهای خودگزارشی به جای مشاهده رفتار واقعی، ممکن است مشارکت‌کنندگان را به استفاده از شیوه‌های مبتنی بر کسب تأیید اجتماعی و اجتناب از بدنامی مربوط به کفایت‌نداشتن فردی ترغیب کند. علاوه بر این، چون در پژوهش حاضر از جمعیت‌های تحت پوشش سازمان بهزیستی (نوجوانان با

موقعیت‌های زندگی چگونه وضعیت‌هایی برای موفقیت یا شکست آنان فراهم می‌کند. با توجه به تجارب موجود در زندگی، هر چه افراد قدر و منزلت و بهای وجودی خود را بهتر و بیشتر بدانند، به همان نسبت اعتماد به خویشتن و درنهایت احساس ارزشمندی خود در آنان افزایش می‌یابد. قدردانی از خود و بهادادن به خویشتن از مصادیق مهم نظریه خودارزشمندی است (۴۱). به نظر می‌رسد دلیل این موضوع این است که محبوبیت و صمیمیت با والدین سبب ایجاد روابط محکم و توأم با اعتماد بین فرزندان و والدین می‌شود. محبوبیت والدین با صفات و رفتارهای مختلفی از جانب فرزندان ارتباط دارد و مبتنی بر پذیرش، مقبولیت، نفوذ، هم‌نوایی، قضاوت و نگرش‌های فرزندان و آنان نزد فرزندانشان است (۲۸). بنابراین، می‌توان گفت اگر فرزندان، والدین خود را در خانواده و اجتماع شخصیتی معتبر و محترم بشمرند، سعی می‌کنند با شخصیت آنان همانندسازی کنند و با الگوپذیری از آنان، گفته‌هایشان را خوب گوش بدهند، آنها را بپذیرند و در رفتار و کردار خود عملی کنند و به این ترتیب بر احساس ارزشمندی فرزند تأثیر بگذارند. همچنین، در تبیین این نتیجه می‌توان گفت احساس خودارزشمندی در آموزه‌های دینی و اخلاقی یکی از برجسته‌ترین صفات هر مؤمن است که در کسب سایر فضائل اخلاقی و انسانی مؤثر است. از این رو، احساس خودارزشمندی شالوده و پایه شادمانی و موفقیت در عرصه‌های مختلف است و تأثیر والدین و کانون خانواده در فرزند و نقش آن در تحصیل این عامل بسیار مهم است. احساس ارزشمندی یکی از آموزه‌هایی است که در نظام تربیتی اسلام بر آن تأکید فراوان شده و بسیاری از آیات قرآن کریم مانند آیه ۸ سوره منافقون^۱ خدا، رسول و مؤمنان را صاحبان عزت و صلابت نفس معرفی نموده است (۱۰). در روایات اهل بیت (ع) نیز بر این مسئله تأکید فراوان شده است؛ چنانکه امام علی (ع) در حکمت ۳۹۶ نهج‌البلاغه می‌فرماید: «الْمَيِّتَةُ وَالْأَلْمِيَّةُ وَالْقَلْبُ وَالْأَعْرُوسُ»؛ «مرگ آری، اما تن دادن به پستی هرگز، قناعت به کم آری اما دست نیاز به سوی دیگری هرگز» (۴۲). اهمیت احساس خودارزشمندی در این است که نقش اساسی در تربیت و اصلاح انسان‌ها دارد و فقدان آن زمینه‌ساز تن دادن انسان به هرگونه پستی و آلوده شدن او به گناه و بسیاری از آسیب‌های رفتاری می‌گردد (۳۶-۳۸). در

^۱ يَقُولُونَ لَنْ نَجْعَنَّا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَا الْأَعْرُوسُ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَاللَّهُ الْعَزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ.

هزینه شخصی مؤلف اول صورت گرفته است.

تضاد منافع

مؤلفان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی درباره این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

امور مربوط به اجرای پژوهش، نگارش و تحلیل داده‌ها: مؤلف اول؛ استادان راهنما: مؤلفان دوم و سوم و استاد مشاور: مؤلف چهارم.

References

1. Ng ED, Chua JYX, Shorey S. The effectiveness of educational interventions on traditional bullying and cyberbullying among adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*. 2022;23(1):132-51.
2. Massawe AE, Ruheza S, Msambila AA. The Significance of Culture and Regulations on Alcohol Abuse Among Youths in Rombo District Council. *European Journal of Development Studies*. 2022; 2(2): 72-7.
3. Griffin KW, Botvin GJ, Nichols TR. Effects of a school-based drug abuse prevention program for adolescents on HIV risk behavior in young adulthood. *Prevention Science*. 2006;7:103-12.
4. Dardas LA. Depression and suicide among Arab adolescents: 7 messages from research in Jordan. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 2021;29(1):1-13.
5. Chiu H-J, Sun C-K, Tsai S-J, Bai Y-M, Hung K-C, Hsu J-W, et al. A nationwide study of the risks of major mental disorders among the offspring of parents with rheumatoid arthritis. *Scientific reports*. 2022; 12(1):4962.
6. Choi KW, Denckla CA, Hoffman N, Budree S, Goddard L, Zar HJ, et al. Influence of Maternal Childhood Trauma on Perinatal Depression, Observed Mother-Infant Interactions, and Child Growth. *Maternal and child health journal*. 2022;26(8):1649-56.
7. Fairlamb S, Juhl J. Death thoughts predict increased depression for those with low self-worth. *Death studies*. 2022;46(4):1021-6.
8. Yovel I, Aviram G, Kahana N, Katz BA. Testing a new indirect measure of general self-worth: The Self-esteem Questionnaire-based Implicit Association Test. *British Journal of Social Psychology*. 2022;61(1):100-20.

والدین نابینایی) استفاده شد، هنگام تعمیم نتایج به دیگر جمعیت‌های عادی و بالینی، روایی بیرونی یافته‌ها پایین می‌آید. دیگر اینکه ماهیت مقطعی پژوهش حاضر، روایی تبیین روابط را به صورت علت و معلولی محدود می‌سازد. همین‌طور، نمونه پژوهش (نوجوانان با والدین نابینایی) و نوع پژوهش (همبستگی) محدودیت‌هایی را در زمینه تعمیم یافته‌ها، تفسیرها و اسنادهای علت‌شناختی متغیرهای بررسی شده مطرح می‌کند که باید در نظر گرفته شوند.

پیشنهاد‌های پژوهش

با توجه به محدودیت مربوط به ابزارهای خودگزارشی و از آنجاکه دستیابی به اطلاعات دقیق‌تر در زمینه عوامل رفتاری و روان‌شناختی نیاز به سنجش با استفاده از شیوه‌های مختلف دارد، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی محققان علاوه بر پرسش‌نامه به استفاده از روش مشاهده و مصاحبه (با آزمودنی و دیگران) در قالب روش پژوهش طولی اقدام نمایند. همچنین با توجه به محدودیت مربوط به جمعیت مورد مطالعه، پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی، روابط بحث‌شده در این پژوهش را در جامعه آماری متفاوتی اجرا و با نتایج پژوهش حاضر مقایسه کنند. همچنین با توجه به نوع پژوهش و تبیین قوی‌تر از نتایج ناشی از ارتباط بین متغیرهای مذکور پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی و در قالب الگویابی معادلات ساختاری خودارزشمندی نوجوانان با توجه به عوامل خانوادگی، اجتماعی، معنوی و اطلاعات جمعیت‌شناختی بررسی شود.

قدردانی

از تمامی مسئولان و اعضای محترم سازمان بهزیستی استان‌هایی که در اجرای این پژوهش مشارکت و همکاری داشتند و نیز خانواده‌های ارجمند تحت پوشش و نوجوانان آنان، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش برگرفته از رساله مقطع دکتری تخصصی مؤلف اول است که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی از آن دفاع شده است.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش حامی مالی نداشته و با

9. Zapata MA. Disability self-worth and positive personal meaning in disability: Correlates of hope among US residents with physical disabilities. *Rehabilitation Counseling Bulletin*. 2022;65(2):150-60.
10. The Holy Quran. Translated by: Hossein Ansarian. Tehran: Dar al-Quran al-Karim.
11. Hee CW, Banford Witting A, Sandberg JG. Family Adversity and Relationship Quality for Pacific Islanders and the Mediating Role of Coming to Terms, Self-Esteem, and Depression. *Journal of Marital and Family Therapy*. 2021;47(3):713-26.
12. Mamaghani J, Afrooz G, Ghojari Bonab B, Ghasemzadeh S. The Relationship between Creativity with Spiritual Happiness, Popularity of Parents, Parenting Styles, and Cognitive Characteristics in Gifted Students. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2020;14(56):244-70. (Full Text in Persian)
13. Cahyono A. The Victorian Literature Analysis of Ambition and Self-Improvement using Maslow's Theories on Dickens Message in Great Expectations. *International Journal of English and Applied Linguistics (IJEAL)*. 2022;2(1):124-34.
14. Dutil P. What do people want from politics? Rediscovering and repurposing the "Maslow Hierarchy" to teach political needs. *Journal of Political Science Education*. 2022;18(1):138-49.
15. Caamaño-Navarrete F, Angel Latorre-Roman P, Guzmán-Guzmán IP, Parraga Montilla J, Jerez-Mayorga D, Delgado-Floody P. Lifestyle mediates the relationship between self-esteem and health-related quality of life in Chilean schoolchildren. *Psychology, Health & Medicine*. 2022;27(3):638-48.
16. Kim Y, Lee H, Park A. Patterns of adverse childhood experiences and depressive symptoms: self-esteem as a mediating mechanism. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*. 2022:1-11.
17. Zhao Y. Happiness and well-being from a Daoist perspective. *Religious and Non-Religious Perspectives on Happiness and Wellbeing*: Routledge; 2022. p. 130-48.
18. Saadattalab A, Jafari M. Mediator role of spiritual happiness in the relationship between social capital and social support with resiliency in employees against Covid-19 diseases epidemic in the period of social distance. *Journal of Research in Psychological Health*. 2020;14(1):115-29. (Full Text in Persian)
19. Bahrani S. *al-Burhan Fi Tafsir al-Quran*. Qom: Al-Ba'atha Institute, Medical and Publishing Center; 1996. (Full Text in Persian)
20. Mikaeili N, Samadifard H. The prediction of suicidal thoughts based on happiness, self-esteem and spiritual health among female teenagers. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2019;5(3):59-71.
21. Norouzi-Kouhdasht R, Mahdian MJ, Babaei A, Raoufi K, Rajabzadeh Z, Karamkhani M. The Effect of Instruction of Islamic life Skills on Self-regulation Learning Strategies, Identity Styles and Development of Moral Sense in Students. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2020;6(1):116-30. (Full Text in Persian)
22. Bahamin G, Davari Fard F, Malekshahi M, Abi R, Dousti R. Enquiring the effect of metacognitive beliefs and religious attitude on the tendency to cigarette use in adolescents. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2016;2(3):35-45. (Full Text in Persian)
23. Gothwal VK, Kodavati K, Subramanian A. Life in lockdown: impact of COVID-19 lockdown measures on the lives of visually impaired school-age children and their families in India. *Ophthalmic and Physiological Optics*. 2022;42(2):301-10.
24. Mulyatno CB, Costa SBP. Experiences of Educating Blind and Deaf Children in The Study of Interpretive Phenomenological Analysis. *ENDLESS: International Journal of Future Studies*. 2022;5(2):30-42.
25. Kaplan PS. *A child's odyssey: Child and adolescent development*: Wadsworth/Thomson Learning; 2000.
26. Zarei S. The Relationship between Family Functioning and Smartphone Addiction among Adolescents during the Coronavirus Outbreak; the Mediating Role of Self-Esteem and Loneliness: A Descriptive Study. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*. 2022; 20(11):1179-94. (Full Text in Persian)
27. Mahdian Z, Vakili S, Gholam Ali Lavasani M. Developing a group problem-solving training with art approach and evaluating its effectiveness on social attitude and spiritual happiness of gifted adolescents. *Empowering Exceptional Children*. 2019;10(4):103-19. (Full Text in Persian)
28. Nosrati F, Bidaki M, Ghojari Bonab B, Sharifi A. Comparison styles' attachment, loveliness to parents and emotional-behavioral disorder in children of War wounded soldiers with and without visual impairment. *Empowering Exceptional Children*. 2018;9(4):55-67. (Full Text in Persian)
29. Abedini Mazraeh S, Afrooz G, Baghdassarians A, Tajalli P. The relationship between parity and popularity of parents' satisfaction with academic achievement in children. *medical journal of mashhad university of medical sciences*. 2019;61(supplement1): 154-63. (Full Text in Persian)
30. George D, Mallery P. *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*: Routledge; 2019.
31. In H. Longitudinal and reciprocal relationships between self-esteem, school adjustment, and happiness in Korean secondary school students. *School Psychology International*. 2022;43(2):135-55.

32. Craig DJ, Fardouly J, Rapee RM. The effect of spirituality on mood: Mediation by self-esteem, social support, and meaning in life. *Journal of religion and health*. 2022; 61(1):228-51.
33. Tao-Tao LLM. Mediating Effect of Spiritual Attitude and Involvement on the Relationship Between Self-Esteem and Psychological Well-Being Among LET Examinees. *Nazhruna: Jurnal Pendidikan Islam*. 2022;5(1):1-10.
34. Kamitsis I, Francis AJ. Spirituality mediates the relationship between engagement with nature and psychological wellbeing. *Journal of environmental psychology*. 2013;36:136-43.
35. Karel MJ, Wray LO, Adler G, Hannum AOR, Luci K, Brady LA, et al. Mental health needs of aging veterans: Recent evidence and clinical recommendations. *Clinical gerontologist*. 2022; 45(2): 252-71.
36. Waters L, Algoe SB, Dutton J, Emmons R, Fredrickson BL, Heaphy E, et al. Positive psychology in a pandemic: Buffering, bolstering, and building mental health. *The Journal of Positive Psychology*. 2022;17(3):303-23.
37. Mahdavi A, Afrooz GA, Gholamali Lavasani M, Naghsh Z. Multilevel analysis of relationship between parental popularity, maladaptive schemas and perfectionism in gifted adolescents. *Journal of psychologicalscience*. 2022;21(112):727-42. (Full Text in Persian)
38. Preston AJ, Rew L. Connectedness, self-esteem, and prosocial behaviors protect adolescent mental health following social isolation: A systematic review. *Issues in Mental Health Nursing*. 2022;43(1):32-41.
39. Dokina G. Influence of family environment on self concept of late childhood children. *International Journal of Home Science* (Accepted for publication, Submission Reference No: HS-8-1-52). 2022.
40. Rouquette OY, Knight CJ, Lovett VE, Barrell D, Heuzé J-P. The positive association between perceived parental responsiveness and self-esteem, anxiety, and thriving among youth rugby players: A multigroup analysis. *Journal of Sports Sciences*. 2021;39(13): 1537-47.
41. Zeng M, Li J, Wang C, Deng C, Li R, Chen H, et al. Neural processing of personal, relational, and collective self-worth reflected individual differences of self-esteem. *Journal of Personality*. 2022;90(2):133-51.
42. Imam 'Ali (PBUH). *Nahj al-Balāgha*. Translated by: Mohammad Dashti. Qom: Mashhoor; 2002. (Full Text in Persian)